

Masse herhenhørende Spørgsmaal, og det kan vel i saa Henseende betragtes som en heldig Omstændighed, ialfald som en betryggende eller garanterende Omstændighed ved disse Forhandlinger imellem de to Ministerier, at den Minister, som paa Indenrigsministeriets Vegne førte Forhandlingerne, netop var den samme Minister, som med saa stor Kraft og Energi havde virket for Tilblivelse af Landcommunalloven, og som heller ikke under de Forhandlinger, der fandt Sted, paa nogen Maade viste, at han havde forandret sig, men at han tværtimod med stor Styrke holdt paa, at der blev Noget, der i saa Henseende kunde stille sig tvivlsomt. Hvad der nu foreligger i det omhandlede Circulaire, er altsaa Resultatet af disse Forhandlinger imellem de to Ministre; der er Intet af, hvad deri indeholdes, hvori ikke Indenrigsministeren har samtykket; der er derimod forffjellige Punkter, som ikke ere optagne i Circulairet, fordi der derom har været forffjellige Meninger, og navnlig fordi Indenrigsministeren har erklæret sig derimod, Punkter, som i dette Forhold ere væsentligt bestemte ved og betingede af en Masse Forespørgseler, hvoraf der her foran mig kun foreligger en Brøkdeel. Der var vistnok saaledes en Nødvendighed for, at et saadant Circulaire kom frem, og hvad der upaatvivlelig ogsaa har haft en særdeles heldig Indflydelse med Hensyn til at forhindre, hvad man maatte ansee for ønskeligt at forhindre, nemlig Dvivaldradighed og Ustikkerhed paa forffjellige Steder og alt det Skriveri, som foruden anden Ulempe følger deraf. Dette med Hensyn til Circulairets Historie. — Hvad nu dets Indhold angaaer, da maa jeg foruden dette, som jeg nu har antydet derom — hvad der virkelig forekommer mig allerede at maatte give en vis Betyggelse i saa Henseende — nemlig, at det ingensunde er et Product fra den enkelte Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, men Udbyttet af en meget alvorlig Forhandling mellem de nævnte to Ministerier, af hvilke hvert enkelt dog nærmest har at varetage sine Interesser — erklære, at ved at gennemgaae dette Circulaire forekommer det mig, at man dog maa indrømme, at det i det Allermeste og Allervæsentligste ubetinget maa siges, at

man har truffet det Rette, og dette synes jo ogsaa den ærede Forespørger selv at erkende. Thi naar ærede Medlemmer blot have fulgt med under hans Fremstilling af det, som han gav sit Bifald, ville De finde, at det omfatter Størstedelen af det, der findes i Circulairet. Smidlertid er det en Selvfølge, at ved en saadan Lov som Loven af 6te Juli 1867 og ved dens Anvendelse, og navnlig ved et saadant Punkt som det, der her omhandles, vil det af de Grunde, som jeg begyndte med at fremhæve, at den i det Hele complicerede Tilstand maatte bevares, ikke være muligt selv for den bedste Billie og den skarpeste Forstand at finde en Afgjørelse af de fremkommende Spørgsmaal, hvori Alle ville samstemme. Dette tror jeg, at man vil erkende. Det er ganske vist, at, naar man tillægger en Autoritet Bestyrelsen af Skolevæsenet, og man tillægger en anden Autoritet — en ikke underordnet, men sideordnet Autoritet — en Andeel i Skolebestyrelsen, som udtrykkes ved „det nærmeste Tilsyn med Skoleundervisningen og Lærernes Embedsførelse“ — vil der absolut komme en Grændse mellem disse to Autoriteter, som vil blive trukken af den ene liddt til den ene Side og af den anden liddt til den anden Side, uden at det er muligt at sige, hvad der absolut er det Rette. Thi man kan nok saa stærkt, som man vil, urgere disse Ord „nærmeste Tilsyn med Skoleundervisningen“, saa indeholdes der dog absolut deri noget Andet og Mere end blot det, at Skolecommissions Medlemmer kunne gaae hen og see paa Skolen og paa Undervisningen. Det er umuligt at fastholde Ordet „Tilsyn“ i den Forstand; det er umuligt Andet, naar der er givet en Commission, der er sammensat paa den Maade, som Tilfældet er her, det nærmeste Tilsyn med Skoleundervisningen, end at der da maa være noget Andet og Mere under dens Omraade; thi det vilde være heelt urimeligt at etablere en Skolecommission, uden at den havde Andet at gjøre end at gaae hen og see paa, hvad der foregaaer. Der maa altsaa nødvendigviis — og den ærede Forespørger har selv erkendt det — gaae andre Ting ind derunder. Ved Ordet „Underviis-